

BISERICA și ȘCOLA.

Fóe bisericească, școlastică, literară și economică.

Eșe odată în săptămână: DUMINECA.

Prețul abonamentului:	Prețul inserțiunilor:	Correspondințele să se adreseze la Redacțiunea dela
Pentru Austro-Ungaria pe an . . . 5 fl.—cr.	Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte	„BISERICA și ȘCOLA“
„ „ „ „ jum. an 2 „ 50 „	4 fl. și mai sus 5 fl. v. a.	Iar banii de prenumerațiune la
Pentru România și străinătate pe an 7 „ — „		— „Tipografa diecesană în Arad.” —
„ „ „ „ „ j. a. 3 „ 50 „		

Biserica ortodoxă română față cu proiectul de lege pentru școlele medie.

Am semnalat în nr. 4 al acestui jurnal pericolul ce amenință cultura românească prin legea ce se proiectează și se debate chiar acum în parlamentul ungar.

Biserica, carea totdeauna a fost scutul și apărătoarea limbii și naționalității române, nu putea nici astădată să rămână indiferentă față cu încercarea, ce se face, de-a subtrage credinșilor săi mijlocele posibile de progres, și de cultură intelectuală și morală; nu putea să rămână indiferentă și neingrigită față cu noul proiect de lege, prin care regimul statului tinde a-i lua și puținele institute de cultură, întreținute cu propriile sale mijloce materiale, ca să dicem așa: cu denarii veduvelor și a seracului popor român!

Vócea bisericii ortodoxe române din Ungaria și Transilvania protesteză energic contra acestui atentat, prin rostul Înalt Preasântitului Metropolit M i r o n , care cu-o atitudine demnă de cei mai iluștri păștori ai bisericii creștine, vedând ignorată representațiunea sa din anul trecut, adresă o a dóua representațiune către camera țerei, din care vorbesce glasul unui milion și jumătate de români ortodoxi. Nu va fi acesta glasul celui ce strigă în pustie? timpul cel mai de aproape ne va proba. Noi altcum nu sperăm mult bine. Tóte simptomele se arată contra noastră.

Și este ca sigur, judecând după opiniunea publică magiară, că proiectul peste puțin are să devină lege pozitivă. Biserica însă va fi liniștită, că și-a făcut cel puțin detoria. Responsabilitatea consecințelor în fața lui Ddșu și a marilor principii: libertate, egalitate și frățietate, primescă-o făcătorii de lege! Iar ca un document pentru istorie noi lăsăm aci ca să ur-

meze representațiunea bisericii române ortodoxe din Ungaria și Transilvania contra amintitului proiect de lege pentru școlele secundare (medii) care sună:

Onorată Casă a reprezentanșilor!

În umilita mea representațiune din 20 Februară anul trecut 1882. Nr. 19. M. alăturată în copia aici sub ./ mi-am luat voiă să devoltă pozițiunea, ce biserica gr. or. română din Ungaria și Transilvania, carea în privința patriotismului nici când nu a remasă înderetru, o ocupă ca biserică autonomă și organizată pe principiul de naționalitate, față cu proiectul de lege subșternut din partea guvernului de stat, pentru regularea învățământului în gimnașii și în școlele reale; mi-am luat voiă mai departe să semnaleză dispozițiunile violente ale amintitului proiect de lege, cari intenționeză a știrbi în mod simșitor sfera dreptului de autonomie garantat prin lege bisericii gr. or. române, a restringe drepturile naționalitășilor nemaghiare din patriă, asemenea garantate prin lege, într'una din cele mai ponderóse ceștiuni de viață, și preste tot a subtrage dela bisericile nemaghiare din patriă posibilitatea chiar, de a-și susține școlele medie, corespundătoare deopotrivă intereselor statului și intereselor sale proprie, și de a putea din când în când spori numărul acelor prin înfiinșarea altora noue; în fine mi-am luat voiă în numele bisericii române gr. or. din patriă a adresa rugarea către onorata casă, să binevoiască a înapoia amintitul proiect de lege domnului ministru de culte și instrucțiune publică, pentru a-l prelucra în armonia cu legile cari garanteză drepturile cardinale ale confesiunilor și naționalitășilor.

Precând biserica română gr. or. aștepta cu atențiune încordată și cu interes viu, ca amintita representațiune a mea, înaintată în numele și din încredinșarea ei, să obșină o rezolvire

favoritoare : cu adâncă durere aflară în timpul recentu autoritățile superioare ale acestei biserici, și peste tot credincioșii ei, cari se înteresează de cauză : că comisiunea pentru instrucțiunea publică a onoratei case, cu ignorarea drepturilor de autonomie ale confesiunilor, și a intereselor de naționalitate, basate pe lege, au subșternut onoratei case amintitul proiectu de lege, într'o redactare nouă, și în astfelu de contextu, care peste dispozițiunile ce proiectulu de lege ministerialu le conținea cu scopu de a resturna autonomia confesiunilor, elu scote cu totul din competența confesiunilor dreptulu de a cualifica pe profesorii școleloru medie, apoi pe profesorii cualificați deja îi obligă a se supune de nou la esamenu de profesură, ridică peste măsură numerulu sistematicu alu profesoriloru, și peste tot asigură organelor guvernulu dreptu de dispunere în școlele medie confesionale, afară de acestea conține mai mulți §§. redactați defectuosu, precum este d. e. §. 27 după a căruia construire sintactică, dreptulu de a denumi pe profesorii școleloru medie, peste tot ar cădea în competența ministrulu de culte și de instrucțiunea publică, făcându-se excepțiune dela această regulă în §. 30 numai pentru institutele proveđute de cătră ordinele monachali ; tot asemenea sunt și §§. 22. și 24. cari împuternicesc pe guvernă ca se stabilească „instrucțiuni de esaminare,“ și prin această depunū în mânilor guvernulu o astfelu de putere față cu școlele medie confesionale, carea nicăiri nu este definită, dar a cărei gravitate va apăsa negreșitū asupra naționalitățiloru nema-ghiare, contra căroră este deja pornită persecuțiunea.

Redicarea la putere de lege a unui proiectu ca acesta, dacă și n'ar conturba liniscea sufletescă a mai multorū miliōne de locuitori ai țerei, la tōtă întemplantă însă va fi potrivit a descuraja spiritele într'unu gradū mare, ceea ce în interesul Statulu ar trebui evitatū cu ori-ce prețu. Dreptaceea satisfăcendū cu plăcere recercărilor unanime venite dela consistoriile gr. or. române ale dieceselorū Sibiu, Arad, și Caransebeșu, în numele bisericeii gr. or. române din patriă, îmi iaū voia de nou a roga pe on. casă reprezentativă : ca cu eprețiarea motivelorū cuprinse în representațiunea mea prezentată în anulū trecutū, și a observărilor mele de mai susū, să binevoiască a respinge proiectulu de lege pentru școlele medie, prezentatū din partea comisiunei pentru instrucțiunea publică și pusū pe mai deaprobe la ordinea dilei, totodată să binevoiescă a indruma pe domnul ministru de culte și instrucțiunea publică, ca să subșternă unū nou proiectu de lege pentru școlele medie, compusū după consultarea tuturorū confesiunilorū, care întru tōte se fie în conso-

nanță cu autonomia confesiunilorū și cu legea de naționalitate.

Datū în Sibiu, la 3. Marte, 1883.

În numele bisericeii gr. or. române din Ungaria și Transilvania.

Miron Romanulū, m. p.,
Archiepiscopū și Metropolitū.

Disciplina școlară.*)

Totū ce contribue a menține ordinea între elevi se numesce *disciplină școlară*. Dacă disciplina există în școlă, acesta probază că învățatorul este demn de acestu nume, dacă ea lipsesce învățatorul este slabū și viitorul elevilor în jocū.

Învățatorul care are vocațiunea să susțină unū caracterū firmū, în generalū vorbindū, are trebuință de tare puține mijloce pentru a stabili și-a menține o bună disciplină în școlă sa, căci disciplina se află întrégă în persoana sa, precum și în ținuta sa. Cu tōte acestea se potū afla ore-care regule de care nimine nu se pōte abate fără a compromite ordinea. Așa : trebuie ca învățatorul să mențină o dreptate severă și de o potrivă pentru toți, ca elū să nu o dea nici o dată prin favore, caprițiu, sau de plăcere. Trebuie ca fie-care elevū să-și aibă loculū hotărītū ; prin această s'ar evita arbitraritățile, disputele, perderea timpulu. Sosirea, plecarea elevilorū, atitudinea în timpulū lecțiunilorū, pozițiunea, ținerea creionulu, a condeiulu, a cărței, rāpedeciunea a se pune la cetire sau scriere la unū semnū alū institutorelu, sunt puncte care aū importanța lorū.

Învățatorul trebuie a supraveghia, căci copiii sunt naturalmente neglijenți, dacă nu prin o rea voință, celū puținū prin o ușurătate proprie numai lorū. Trebuie ca totulū să se facă la timpulū hotărītū, sosirea și plecarea elevilorū, începutulū și finitulū exercițiilorū. Și pentru ca învățatorul se dee elevilorū unū esemplu mai multū de esactitate, datorește a nu schimba, a nu scurta, nici a lungi orele de lecțiune. A deprinde elevii se facă esactū și să-și dea punctualū teme de dīlnice, este a li da o bună învățatură.

Ordinea între elevi se menține încă dacă învățatorul nu îngădue responsurile mai multorū elevi deodată, și dacă elū ține la aceea ca elevulū să vorbească totdeuna lāmuritū și să dee unū răspunsū curatū și hotărītū. Regularitatea învățatorulu în cea ce privește frecuentarea lui la classă este strinsū legată cu dis-

*) După mai mulți autori și mai alesū după Steiner.

ciplina școlară, căci la casuri de dese absențări, elevii rămânându neocupați, li-se facilitează ocasiunea ași crea distrațiuni nepotrivite în paguba ordinii.

Adevărata temelie a disciplinei școlare este caracterul bine-voitori și serios al învățătorului, cuvântul său grav și dulce, poruncitor și înducătoriu, apoi simplitatea și claritatea metodei sale, ordinul și varietatea ce scie a pune în diferitele sale exerciții, ce trebuie a susține și a înviașă luarea aminte a școlariilor.

Dacă învățătorul nu este de cât oficial în cuvintele și atitudinea sa, ordinea va fi esteriă, supunerea va fi de constringere, abaterile vor fi dese, pedepsele mai mult de cât permanente și succesul dacă nu conpromis, cel puțin îndolnic. Dacă din contră el este bun, dulce, atrăgător și ferm, el va conserva, fără alt mijloc disciplinar, de cât cuvântul său, privirea sa, va conserva dicu pe școlarii se de abaterile obicinuie vrstei lor, sau pe acelea provenite din lene și ușurătate. Fiind ast-fel învățătorul nu are de cât rar recurs la pedepsele severe pentru a îndrepta pe un copil înrăutătit și pentru a menține pe acei acărora exemple ar putea deveni molipsitoare clasei sale.

Însă totul va fi nefolositor dacă învățătorul nu va fi serios și indulgent, drept și dulce, ast-fel ca școlarii să se încredă în el și să iubescă școla sa.

În disciplina școlară trebuie a admite încă recompense și pedepse. Această măsură este proclamată și de santele scripturi, așa la capul 13 vers. 24. din Proverbe se dice: *Cel ce cruță verga sa uresce pre fiul său, iară cel ce-l iubescă îl certy la timp.* Asemine la Ecclesiast, precum și Apostolul Pavel la Coloseni cap. 3. vers 20—21 dice: *Copiiilor ascultați pe părinții voștri; părinților, nu întârtați pre copii voștri spre mânie ca să nu să descurageze, și la Efesen cap. 6. vers 1—4 dice: Copiiilor ascultați pre părinții voștri.* etc. Și chiar și mintea sănătosa aprobă recompense și pedepsele sub ore care condițiuni, căci ele nu sunt de cât mijloce de încurajare la bine și abateri de la rău. Ele stimulează și ușurează progresul școlariilor, cari nu pot înțelege valoarea și folosul studiilor lor.

Recompensele și pedepsele trebuie să varieze după copii, după caracterul lor, aptitudinea lor, temperamentul lor, vrsta lor și după secul. Ele pot se fie materiale sau morale, ceste din urmă trebuie a se prefera celor dintâi și pre cât va fi posibil chiar ale înlocui. Mijlocele morale eari ar putea să se întrebunțeze ar trebui să răspundă celor trei facultăți principale ale omului.

Dacă învățătorul se adresează facultăților intelectuale ale copilului el trebuie să-l învețe, să-l încurajeză, sfătuiescă, laude, ocărescă, sau amenințe, dar tot-de-una vorbele sale să fie seriose, scurte și binevoitoare. A-i face școlarului continuu morală este nu numai nefolositoriu, dar chiar funest, căci va forma caractere îndărătnice, mândre și îndolnice.

Dacă învățătorul voesce să laude pe școlari, se va feri a nu lauda calitățile corpului său a sufletului, a nașterii sau a averii. Copilul așteptă și laude și le primesce cu multă satisfacțiune. Laudele exagerate însă departe de a fi folositoare sunt vătămătoare, și pentru ca ele se fie în adevăr folositoare trebuie se fie adevărate, moderate și totdeauna drepte. Dacă învățătorul ocăresce pe școlari, muștrarea să fie temperată prin dulceta și bună vointă și în totu casul trebuie să se ferescă de a fi pasionat, crud, și brutal, sau rece și indiferent. Trebuie ca școlariul să vedă în fața serioasă a dascalului său, cât este de măhnit pentru greșala sa, și cât ține el ca elevul să se îndrepte, iară, nu se vadă în fața lui dispreț, luare în rîș, sarcasme, care blesaze și nu vindică. Institutul care s'ar servi de acestea ar fi neiertat. Și dacă amenințarea n'ar produce efect, pedepsa anunțată va trebui realizată neînlatrată, fără a ținea semă de lacrimi, rugăminte, promisiuni. etc. Ast-feliu dascalul să amenințe rar și totdeauna cu moderațiune fără a înceta de a fi autoritar. Când învățătorul se adresează facultăților morale ale elevului, mijlocele sale sunt sau să-l rușineze sau să-l laude. Rușinea nu trebuie a-i-se face școlariului în public, ci mai întâi în particular, și numai când elevul este realu vicios, ea va trebui a se afisa. Muștrările publice, notele rele, izolarea, privațiunea de cutare felu de bucate, pânea uscată, închiderea scurtă în un loc sănătosa, aerat, sunt mijloce care au folosul lor relativ. Însă nu trebuie a uita că pedepsa îndoesce răul, dacă omul internu nu este atins, dacă căința născută din amoru nu-l readuce cătră îndreptare, dacă acesta lipsesce pedepsa nu este eficace. Mijlocele disciplinare nu trebuie să aiba un caracter de resbunare, ca măsurile politenesce sau pedepsele criminale, căci ele trebuie să îndrepteze muștrându, pentru acea suferințele fizice trebuie pre cât posibil a se transforma în pedepse morale.

Nu trebuie ca singura frică de pedepsa corporală să-l facă pe elev a nu comite abateri; ci rușinea, părerea de rău, muștrarea că a măhnit pe învățătoriu, că a perdut amorul cutăruia sau cutăruia trebuie deșteptate în copil,

acestea l'ar conserva și abate mai lesne de la reu.

Odată pedepșa aplicată nu se va cere școlarului nici un semn particular de umilință și nici o scusă, asemenea învățatoriului se va păzi cu îngrijire de totă vorba care ar face pe elev să credă că dascălul s'a înșelat, că el regretă pedepșa, că el se scusă.

Recompensile se proporționează și ele vrîstei: Copilăria cere plăceri curate fizice, recreațiuni, jocuri, mai târziu acestea trebuie să se înnobila, să se spiritualisa. Copilul mic se desfătează cu cereșe, mere, tinerul se bucură de o carte geografică. În totdeauna e bine ca recompensele să se voroie să nu escite lăcomia, luxul sau desertăciunea. În unu cuvînt, moderațiunea este regula supremă în destribuirea recompensilor și a pedepselor, — căci să nu se uite că ele nu sunt de cât mijloce și nici o dată scopu.

Prea multe laude și recompense, prea multe reprimande și pedepse sunt periculoase. Apoi aceași măsură nu se potrivește tuturor. Unul se sfiște de o singură privire severă, altul însă remâne rece, nemișcat sub cea mai mare ploie de cuvinte. Inștitutorul care recompensază sau pedepsește trebuie să evite părtinirea, arbitraritatea, caprițiul, interesul propriu, care facu pe copil îndărătnic, vicelan și ipocrit. Dar trebuie ca elevul să scie că cutare faptă atrage negreșitu cutari consecințe, când el va sci acesta numai atunci disciplina se va întări, regula va câștiga o autoritate totdeauna respectată.

Totuși nu trebuie ca nepărtinirea să fie orbă și dreptatea fatală. Educațiunea se adresază sufletelor, ea lucrăză asupra voințelor libere, ea trebuie să aibă în vedere mai multu intențiunea de cât să se sue la origina acțiunei, iară nu numai să se mărginască în a aprecia consecințele; astfel nepărtinirea și dreptatea va varia în destribuirea recompenselor și pedepselor după starea morală a copiilor. Fără astă înțelepciune care aduce leac totdeauna reului, dascălul n'ar putea vindeca relele ce se manifestă sub forme multiple.

Și pentru ca aplicarea aceleași regule să nu făcă pe învățator suspectu în ochii elevilor, trebuie ca acestia să aibă convingerea perfectă de dreptatea sa; trebuie ca ei să aibă în elu încrederea ce inspiră unu tată de familie, pe care copiii se nu-lu credu nici o dată capabil de părtinire.

George Arama.

Rațiunea, progresul și religiunea.

[Continuare din Nr. 7 și fine].

Dacă vom lua rațiunea în raportul se cu societatea, aci neputința ei se descopere pe deplin. Cu ajutorul minții noi scim bunăoară de sebi binele de reu, și totuși severșim reul, pentru care în cele din urmă ne căimă amar. Unde este dar aci auctoritatea normativă a rațiunei? Întrebați pe părintele de familie, care a călcatu detorințele sale față cu femea și copii se? El nu va nega reutatea faptei sale; dar de unde atata lasitate în inima sa încât nu eviteză reul acesta? Întrebați pe ministrul, pe bărbatul de stat, că onestă lucru e ore a negocia cu dreptatea și a regula trebile statului prin intrigi și tradări? El în momentele sale libere și ne-preocupat de cugetele deserte ce-lu légă de lumea materială, nu va nega ci va mărturisi sinceru, cumcă: nu e lucru onestă; dar rațiunea superbă îi proiecteză o cale plină de mărire pe care ilu conduce apoi însași. Rațiunea aservită de pasiunile trupesci, ea nu e destulă spre a nobilita sufletul, este necapace a înblândi sau a înfrina pasiunile. Dela diregerea pasiunilor însă depinde pusețiunea socială a fiecărui om, prin urmare a governa omenirea nu pôte numai o putere, care stă mai presus de rațiune cât și de pasiuni.

Nu mai legea orînduită de Dumnezeu, numai religiunea creștină pôte stîmpăra setea, pentru cunoșcerea adevărului; numai ei compete dreptul a governa genul omenesc și a direge moravurile societății.

Nu se pôte nega, cumcă înainte creștinismului în acele locuri unde lipsea cunoșcința fundamentală a tradițiunei mosaice, rațiunea naturală a stabilitu raporturi și principii folositoare în parte pentru omenime. — Principiile credinței lui Zoroastru le vedem și judecăm superioare învățaturei magice și vragitoare ce domnia înainte lui; în Athena Socrate, Platone și Aristotelu au desvoltat multe principii sublimе naturale, cari sunt cu multu mai meritore, decât să pôtă fi îngrorate și lasate uitărei; în Roma principiile și operele lui Cicerone sunt nemuritoare și mai presus, ca religiunea Romanilor. Dar după ce apăru pe țermurii Iordanului lumina adevărului Dumnezeuesc, și vocea credinței adevărate făcu să dispară necredința și minciuna, tôte se schimbară deodată.

De aci începându, altă sistemă ori alte principii, ce cadu afară de sfera evangheliei lui Christos, în care se cuprinde adevărul „sine qua non“ adevărul necondiționat a civilizațiunei și bunăstărei și progresului generalu, sunt învățaturi deserte și mincinoase. Creștinismul a avut totdeauna ini-

mici dar cei mai periculoși începă cu fundarea școlii enciclopediștilor Voltair și D'Almbert în Francia. Acestia ignorând auctoritatea religiunii, aruncară semënța necredinței, ce începă a cresce din ce în ce mai tare în sînulă poporului, care turbatū de principiile supte din operele lorū de-tronă în nebunia sa pre Dumneđeu de pe altarele sacre a bisericelorū și înălțară în loculū lui „rațiunea.“

Dar rațiunea trebui se capituleze în lupta declarată contra divinității, și a se mulțumi cu pretențiunea de-a fi arătatū lumei calea prosperării și civilizațiunei.

„Ave, te morituri salutant“ diceau imperațiilor Romani gladiatorii, ce mergeau se mōră, și când publicul se depărta din circū, unde acesti nefericiți se ucideaū unii pre alții, stradele Romei străbune resunaū de aclamările poporului, prin cari premăriaū libertatea! Frumosū conceptū de libertate! În acēstă scenă observămū mai aceași neconșeșță, a cărei martori și vectime suntem pe fie-care și, din respectulū progresulū și alū civilizațiunei moderne.

Și în adevērū, ce este progresulū modern, civilizațiunea de astăzi? Dōră unū pasū spre reformarea măestrielorū și industriei, sciințelorū naturale și matematice sau reformarea doctrinelorū politice, morale sau religiōse? Dacă înțelegem prin progresū avēntulū făcutū în măestrii, în sciințele matematice, naturale și în filologie, nu se pōte nega meritulū ce are pe acestū terenū vastū rațiunea, dar negămū că aceste rezultate ar fi meritulū exclusiv alū raționalistilorū.

Raționalistii, necunoscândū sau nevoindū a cunoșce Istoria lumei decăt din o parte, dicū cumcă adevērata bunăstare a popōrelorū, generala îndestulare a genulū omenescū nu se potū realiza decătū numai prin întruparea principiilor vestite de ei, cari tindū a asigura dreptulū rațiunei de-a governa și a regula ea însași tōte afacerile societății și ale spiritulū omenescū. Ei nu-și aduc aminte de funestele fase prin care trecură Atena, Roma, Francia și Anglia sub influința astorū felū de principii și doctrine pernicioșe.

Pōte dōră în privința reformării moralulū va fi obținutū raționalistii vre-unū rezultatū realū? Tocmai din contră. Este o morală superiōră tuturorū doctrinelorū morale, și acēsta este morală evangelică, morală lui Isus Christos. Cu acēsta nu se pōte nici asemēna morală filosofilorū Kant, Fichte, Voltaire, D'Almbert.

Așa dar nici nu este progresū spiritualū? Ba elū este și va fi pe căile urmate de Bacon, Hildebert, Descartes, Galilei, Cuvier, cari pe terenulū filosofiei positive strălucescū, ca meteorii pe ceriū în nopțile senine de Maiū. Progresū în

civilizațiune, prin urmare, afară de învățatura religiunei crestine, n'a fost și nici pōte fi.

Istoria dovedesce eclatantū mancitatea și confusiunea lucrurilor începute și basate numai pe auctoritatea rațiunei. Aci se arată lămuritū că omulū voesce astfelū de datorințe religiōse, cari permitū cursū liberū pasiunilorū sale. Aci se arată lămuritū cum voesce rațiunea se rumpă contractulū deobligămintelorū și se întrodacă absolutismulū omenilorū față cu Dumneđeu. Și deōrece contractulū acesta pāzītū de religiunea adevērată nu-lū potū nimici, se aude vocea negocietōre dicând: Dōmne, fi loialū, mai moderatū în pretensiunile tale; domnesce absolutū în ceriū și asupra lumei materiale; noi îți vomū ridica bisericii imposante, strălucindū de pompă și aurū, dar ne permite și nouē puțină libertate, nu demānda înfrēnarea pasiunilorū nōstre, cari tu ni-le-ai datū, deōrăce se nascū cu noi.“

Iată ce voescū filosofi seclului a XIX-lea! Voescū adevēca: independința omulū în raportū cu ordinele divine! Și ore ce ar urma când aceste ordine divine n'ar servi ca basa legislațiunei civile tuturorū statelorū? Lumea ar deveni pesce-re demoralizațiunei, hoțilorū uciderilorū, ar deveni amfiteatrulū unorū fere selbatice de omeni autonomi, cari nu depindū dela nime, cari nu-sū respunđetori nimenui pentru faptele lorū. Acēsta ar' fi icōna viuă a chartei pamentulū fără religiunea lui Christos. Dar ea stă tare față cu spiritulū necredinței moderne, și cu armele adevērulū și dā lovitura meritată, încātū trebuie se capituleze.

Ca se cunōscemū dar calea progresulū și civilizațiunei adevērate să ne întōrcemū la religiunea care emanăzā din principiulū eternū alū adevērulū. A forma altă sistemă pentru omenime afară de cea a religiunei nōstre este egalū cu absurditatea de a călători pe mare fără busolă ori a reporta invingere asupra inimiculū fără arme și conducătoriū.

În contra rațiunei care vre a se înălța pe tronulū divinităței, cu învățaturile sale false, cu profetii sei mincinoși, noi vom lupta cu arma dreptății, și gloria învingerei reportate asupra adversarilorū va fi iarăși dreptatea. Arma rațiunei însă e lucrată în officina francmasonilorū revoltanți contra perceptelorū religiunei lui Christos, și ea trebuie să cadă frântă de loviturile ostășilorū lui Christosū, căei: *Solii lui Christosū suntemū în loculū lui, și noi vē rugămū ca și cum elū v'ar ruga să ve împăcați cu Dumneđeu.*“ (S. P. II. Corinth. c. X v. 20.)

Raportul general

despre starea climei în anul respirat.

(1. Martie 1882 — 1. Martie 1883.)

Luând în considerație datele meteorologice ce s'au publicat în colonele acestei foi periodice, putem constata următoarele adevăruri:

I) Referitoriu la presiunea aerului aflăm, că presiunea medie anuală este ceva mai mult de câtă 767^{mm}. Luând pozițiile după luni se constată că presiunea medie exprimată în milimetri astfel: În Martie 767.5; în Aprilie 763.6; în Mai 765.6; în Iunie 765.2; în Iulie 760.73; în August 762.2; în Septembrie 765.1; în Octombrie 767; în Noiembrie 763.7; în Decembrie 763.7; în Ianuarie 767.3 și în Februarie 776. Luând însă acele puștii după zile aflăm, că barometrul și-a ajuns maximumul suprem în 19. Ianuarie cu înălțime de 779.5^{mm}. iar minimumul infim în 24 Decembrie cu 748.5^{mm}. Dacă analizăm acum în detaliu singuraticile poziții și apoi le compunem după cum prescrie analiza algebraică, obținem o linie care se apropie de curbatura cosinului, având însă patru maxime și trei minime.

II) Referitoriu la temperatura se constată că temperatura medie anuală de 13.2^{°R}. Considerând însă temperatura după luni se adevărește în graduri de ale lui Reaumur la singuraticile luni: Martie 14, Aprilie 15, Mai 16, Iunie 17, Iulie 21, August 18, Septembrie 17.9, Octombrie 14, Noiembrie 12, Decembrie 7, Ianuarie, 1.9 și Februarie 4.4. Având apoi în vedere temperatura zilelor singuratic se constată că maximumul de căldură cu 26^{°R} în 9 Iulie și minimumul cu 3.4^{°R} sub nula în 24 Februarie. Luând în fine pozițiile de poziție și construind și aici conform preceptelor analizei algebraice ni se ivesc o linie curbată, care voesce se sémene cu linia sinului, având însă numai un maximum și numai un minimum.

III) Referitoriu la fenomenele elementare se constată, că în decursul anului au fost 175 zile senine, 112 zile noroșe fără ploie și 78 zile ploioșe, abstragând neînsemnata nevădă ce ne-a cercetat.

Cuprindând acum într'una datele din tustrele rubricile se constată, că relațiile climatice din timpul considerat mai sus, în ceea ce privește starea sanitară, sunt mult favorabile, căci aerul atmosferic a avut expansiune preste starea normală (760^{mm}) în mai mult ca 2/3 din an; temperatura în genere a fost blândă, iar cerul aproape 1/2 an senin. — În ceea ce privește influința acestor relații climatice asupra productivității pământului, de asemenea se poate constata, că toate au fost aproape mai bine ca de mijloc favorabile. Spre confirmarea acestei afirmații avisăm pre lectorii stimăți la rubrica temperaturii din singuraticile luni, unde se vede, că dela Martie în sus căldura crește foarte regulat până la 9. Iulie, și de aici aproape iarăși regulat scade. Ca se fie fost clima de tot favorabilă vegetației se recreea cu ceva mai multă ploie. — Ne surprinde aici o împrejurare, pre care din pozițiile observate într'un an solară nici de câtă nu ni-o putem explica, și aceea este că minimumul infim al presiunii atmosferice concade aproape cu maximumul de temperatură și apoi din contră minimumul de temperatură mai concade cu maximumul suprem al presiunii atmosferice, pre când se scie,

că expansiunea aerului, ca și a orăi cărui gază stă în proporție directă cu temperatura. Pentru ca să se potă face lumină în ceștiunea această ar fi mult recomandabil întru prosperarea meteorologiei, a acestei științe june, ca să se continue observațiile meteorologice în ani îndelungați, căci după cum am observat încă în numărul dela 12 Martie n. 1882 trebuie să existe lege, care să arete omeniei cursul schimbărilor climatice. Din parte-ni mulțumind onoratalui public pentru paciința cu care ne-a însoțit, iar onoratei redacțiuni pentru ospitalitate, închiâm observațiile meteorologice din cauza neajunsurilor materiale, ce se receră la atare întreprindere; dorim însă ca laborea de un an să servescă unei mâni destre ca material promovator al curioșității, dar totă odată și a trebuințelor omenesci!

Arad, 10. Martie n. 1883.

T. Ceontea.

D i v e r s e.

* Sinodul electoral în protopiatul Siriei s'a întrunit la 17 Febr. în Siria sub președința Comisarului consistorial Dlu as. ref. Augustin Hamsea. Dintre cei candidați au întrunit cele mai multe voturi și anume: Georgiu Popoviciu, preot și as. cons. în Minișu, 41 voturi; Ioan Morariu, preot în Măderat 40 și Mihai Sturza, preot în Șpreuș și as. cons. 19 voturi. Spre orientarea cetitorului în privința candidaților, însemnăm că afară de cei trei candidați din partea comitetului protopresbiteral, și notificați de noi în nr. 3 din „Biserica și Școala,” consistoriul eparchial au dat voe sinodului protopresbiteral, ca se voteze și pe alți doi recurenți, cari nu fuseră candidați din partea comitetului. Astfel a devenit apoi ales Dlu Sturza în locul al 3-le. Remâne acum afacerea consistoriului, că cine dintre acești trei să fie confirmat în dignitatea de protopresbiter?

* Sinodul protopopesc al Aradului s'a întrunit în ședință ordinară Joi în 24 a lunii cur. sub președința Dlu administrator protopopesc Moise Bocșanu. Ședința, precedată de rugaciunea pentru chiamarea Duchului Sântu, a fost deschisă printr'un discurs acomodat al Dlu administrator, după care au urmat rapoartele aceluiași despre starea protopiatului în cele bisericesci, scolare și economice. Din tôte s'a vădită o înaintare îmbucurătoare, pe terenul instrucțiunii câtă și în cele economice. Sinodul a hotărât în urma propunerii făcute de V. Stănescu, din incidentul repășirii a doi membri din comitetul protopresbiteral pe motivul, că sunt ginerii administratorului protopopesc, a trimite reprezentatiune la congresul național pentru interpretarea legală a statutului organic, și anume dacă consanquinitatea și afinitatea formază pediment în membrii comitetului protopresbiteral? În fine sinodul, tață cu corespunșina publicată în „Telegraful Român” nr. 17, la propunerea lui V. Marcoviciu a dat votul de încredere actualului administrator protopresbiteral.

* În folosul asociației române arădane a mai incurș: dela Sp. Dnu Sigismund Borlea, adv. în Baia de crișu taca pe trei ani 6 fl. dela parochul Zacharia Miliian din Monesa contribuiri dela mai mulți indiviți 6 fl. 50 cr. de totă dară 12 fl. 50 cr. ceea

ce prin aceste se cuietăză cu mulțumită. *Ignatiu Papp*, cassariulă asociațiunei.

* În contra proiectului de lege pentru școlile medie, alegătorii români din comitatul Brașovului, în număr de 800, a luat o rezoluțiune prin care protestăză forțe energice, pentrucă acela violăză autonomia bisericilor. Exemplul Românilor din Brașov este imitat în toate părțile Transilvaniei, numai românii din Ungaria stau cu mâinile în sîn.

* Iată ce lucră vinarsul. În sera de 14 Februarie a. c. în Sălciva de sus [Lătreni] cu ocaziunea unui ospățu un om amezit de vinarsu au rânit cu cuțitul pe 3 persoane și adecă: pe o muere în pântecă a cărei rană e aprăpe de mărte; pe un bărbat l'a spintecat la sprâncena stângă, și pe muerea acestui în peptu între țite, unde oprindu-se cuțitul în oșele peptului nu au rânit'o de mărte. Cesti din urmă au fost posesorii casei unde s'au întemplată acăsta. (Telegr. R.)

* O espozitiune. O espozitiune originală, disă espozitiune de răboiu, s'a deschis la Londra, la Humphreys Hall, de cătră ducele de Cambridge. Să vedă în ea trofee și totu felul de relieve, provenite din campania egiptenă, spada dată Englezilor de cătră Arabi după înfrângerea sa, pistolele, puscile, cortul sêu, unul din măgari sêi prinsu la Tell el-Kebir. Se mai află și un frumosu cortu de dervișu, provenind din lagărul dela Mahsameh, unde a fost luat Arabilor de cavaleria engleză la 25. August 1882. Acestu cortu, celu d'ânteu de acăsta specie care să fi fost dus în Anglia, este forțe vechi și cu totu sacru în ochii Egiptenilor. Alte obiecte curioșe suntă sabia unui soldat de gardă care a tăiat drept în donă pe un soldat alu lui Arabi și două bômbe esplosibile sferice de dege degete, din care una a intrat pe d'asupra cuirasei vasului *Alexandra*, în timpul bombardamentului Alecsandriei, apoi a alunecat pe puncte unde era să isbucnescă, când unul din tunarii cuirasatului, dând dovədə de un mare sânge rece, o apucă și, pentru a preveni esplosiunea, o cufundă într'ună butoi plin cu apă. [Rom.]

* Logodnă. *Stefan Leucuța*, teologu absol. a incredințat ca fițore soție pe dșora *Iosefina Leucuța* fiica lui Ioan Leucuța din Coroiu în 17. Febr. st. v.

* Hirotonire. În nr. 8. am publicat din erore că s'a hirotonit ca preot pentru parochia din Apatu, *Vasilu Popoviciu* în locu de *Atanasiu Popoviciu*.

† Necrologu. Sâmbătă la 10 ore sera în 19. Febr. (3. Martiu) a. c. a repausat în Domnul bunu și cucernicul preot *Ioan Simu*, parochu în Iam, în etate de 49 de ani, servind cu cea mai mare scumpătate 30 de ani s. bisericii din Iam. Perderea lui o deplânge veduva soție cu fii: *Traianu*, *Ion*, *Michaiu*; cu ficele: *Maria* și *Eleonora*, mai departe surorile lui și nepoții. Osămintele repausatului s'au depus spre eterna odihnă în cimiteriul din Iam, Lună în 21. Febr. (5. Martiu) la 3 ore postmeridiane. La înmormântare au participat 11 preoți, dintre cari Domnul preot din Rusova-nouă *Ioan Pavloviciu* a cuvântat în s. biserică; iar în cimiteriul dela depunerea oșemintelor în recea grăpă cu o desteritate de oratoru a cuvântat Dlu preot *Mitrofan Simu*, nepotul repausatului și parochu în *Rachitova*, plângend mic și mari, bătrani și tineri pierderea bunului și neuitatului lor păstoriu sufletesc. Fi-e țerina ușoră și memoria binecuvântată în veci!

* **Bohus Ioan**, fostul comite suprem [prefect] alu Aradului a murit în etate de 82 ani. În mormântarea i-s'a făcutu *Mercuri* în *Siria* (*Vilagos*) fiind reprezentate toate autoritățile civile din Arad; autoritatea diecesană încă a fost reprezentată prin ases.ref. *Augustin Hamsea*, și secret. cons. *Ignatiu Pap*.

RESPUNSURI REDACȚIONALE.

Dlu G. Arama, profes. în Husi. Articolu primit i-am publicat, pentru cari ve mulțumim; iar articolu despre care ne-ați întrebat, nu l'am primit, de sigur s'a perdat pe post.

Dlu Redactoru alu țiarului „*Tribuna Liberă*“ în Iasi. Vă mulțumim pentru măgulitorea scrisore ce ni-ați adresat. Direcțiunea ce urmați față cu doctrinele și publicatiunile nihiliste ce apar la Dvostră ni-a impus o deosebită stimă și afecție pentru țiarul Dvostră. Totodată aflați că „*Biserica și Școla*“ să trimită regulat la adresa Preasântitului Arhieru, abonat în urma recomandărei Dvostră. Chitanța va urma la timp.

On. Redacțiunii dela „*Resboiul W*“ și „*Cimpoiul*“ în Bucuresci. De mai multă vreme n'am primit țiarele Dvostră, ve rugăm a ne trimite schimbul obicinuit.

Dlu Augustus. Corespondința despre alegerea de preot în S. ne pare reu, dar n'o putem publica. Cum ai potut observa, noi din principiu nu publicăm corespondințe ca articoli de sine stătători, când aceste nu au de cătu un interesu local. Nu aprobăm de felu ingerința protopopului în alegere, și dacă procederea a fost nelegală, fă recursu de nulitate la ven. consistoriu.

■ Pentru cei ce voesc a abona „*Biserica și Școla*“ anuciăm cămă numeru complet a-venim dela începutul anului curinte. ■

C O N C U R S E.

În urmarea dispușeiunelor Consistoriale dte 22. Octomvre Nr. 2779 și 2. Decemvre Nr. 3320 din 1882 prin acăsta se serie concursu pentru deplinirea vacantului protopresbiterat alu *Aradului*, cu terminu până la 10/22. *Aprilie 1883*. pe lângă următoarele emolumente:

A. Din protopresbiterat:

- 1) dela fie-care parochu, administratoru de parochie, și capelanu cu capelanie sistemată — 124 litre grâu în natură;
- 2) dela fie-care cununiă din protopopiată 2 fl. dela sêraci 1 fl.
- 3) pașal pentru cancelarie până la 200 fl. pe lângă socotă ascernendă sinodului protopopescu.

B. Din parochia Arad:

- 4) una sesiune parochială în natură,
- 5) birul preotescu dela comuna bisericescă în bani 300 fl. v. a.
- 6) dotațiune actuală dela orașul lib. reg. Arad 285 fl. v. a.
- 7) Venitele stolaru din parochie.

C o n d i ț i u n e: Cualiificațiunea prescrișă pentru protopresbiteru; adecă: recurenții să producă documinte autentice despre acea: că pe lângă sciințele teologice, posedu și cele juridice sau barem filosofice, adecă 8 clase gimnasiale, și că sunt bine meritați pe terenul bisericesc și scolaru.

Doritori de a ocupa acestu postu protopresbiteral sunt poștiți, ca suplicele sale provēdute cu trebuințosele documinte să le tramită în terminul de mai sus la subscrisul comisariu Consistorialu în Arad.

Datu din ședința comitetului protopresbiteral ținută în Arad la 24. Febr. (8. Mart). 1883.

Iosifu Goldișu, m. p.
protoscelu, comisariu consistorialu.

Ioan Ciora, m. p.
notariu comitetului.

La Nr. de față alăturăm unu supplementu de 1/2 colă.

În urma decisiunii Veneratului Consistoriŭ arădanŭ dto 3. Februarŭ a. c. Nr. 3541 B. ex 1882 se escrie concursŭ pe parochia vacantă de classa primă din comuna *Ecica-Română*, în protopresviteratulŭ B. Comloșului, până la 27. Martie st. vechiŭ a. c. când va fi și alegerea.

Emolumintele sunt: I. Una sesiune parochială, din care însă dacă interese ponderose bisericesci arŭ recere, se va putea o parte escinde și pentru alte trebuințe. II. Birulŭ și stolele usuate dela cea parochie. În totalŭ venitulŭ anualŭ face 800 fl. v. a. Dela recurinți se recere cualificațiunea prescrișă pentru parochie de frunte conform regulamântului pentru parochii. Recursele aŭ a se înainta până în 26. Martie st. vechiŭ a. c. la adresa subscrișului în Nagy-Torák, per Nagy-Beeskerek, Torontál-megy. Toraculŭ-mare, 18. Februarŭ 1883.

Din încredințarea Veneratului Consistoriŭ:

Paulŭ Tempea, m. p.
vicariu protopopescŭ.

Pe baza decisului Venerabilului Consistoriŭ eparchialŭ arădanŭ de dto 20. Ianuariŭ 1883. Nro. 54. 43 școl. pentru deplinirea postului de învățatoriŭ la școla gr. or. română din opidulŭ *Pâncota*, în protopresviteratulŭ Șiriei (Világos) se escrie concursŭ cu terminŭ de alegere pe 25. Martiu st. vechiŭ a. c.

Emolumintele sunt: a) 200 fl. v. a. în bani gata; b) 1/2 sesiune de pământŭ comasatŭ; c) 12 orgii de lemne din care se va încălđi și școla; d) quartirŭ liber cu grădină de legumŭ; e) 20 fl. v. a. pentru încălđitulŭ școlei; f) 20 fl. v. a. ca onorariŭ pentru lucrările scripturistice; g) 6 fl. v. a. pentru conferință și dela fiecare înmormântare unde va fi pofitŭ 40 cr.

Dela recurenți se poftese se producă: a) Atestatŭ de botezŭ; b) Testimoniŭ preparandialŭ și de cualificațiune; c) Testimoniŭ de cualificațiune din limba magiară, preferință vor avea cei cu clase gimnasiale, cari cunoscŭ limba germână, și cari aŭ produsŭ deja probe și rezultate pe terenulŭ pomăritului și alŭ horticulturiei. Recursele astfelŭ instruite adresate Comit. parochialŭ, se le trămită până la ziua de alegere M. O. D. Atanasiu Mera, administ. prot. și inspectorŭ de școle în Șiria (Világos).

În fine recurenții aŭ a se presenta în vre-o duminică în S. biserică spre a-și arêta desteritatea în cântŭ și tipicŭ.

Comitetulŭ parochialŭ.

În conțelegere cu mine: **Atanasiu Mera, m. p.** administratorŭ protopopescŭ și inspectorŭ de școle.

Se escrie concursŭ pentru îndeplinirea postului de învățatorésă la școla de fetițe confesională română din comuna *Voivodinŭ*, cottulŭ Temișului, cu terminŭ de alegere pe 3. Apriliu st. vechiŭ a. c.

Emolumintele sunt: 300 fl. v. a. în bani gata, 6 fl. v. a. pentru scripturistică, 4 orgii de lemne și quartirŭ liberŭ.

Doritorele de a ocupa acestŭ postŭ sunt avisate a-și trimite recursele lorŭ instruite conform stat. org. până la ziua de alegere, adresate comitetului

parochialŭ la prea On. Domnŭ ppbterŭ Ioane Popovicŭ, în Mercina per Varadia.

Voivodinŭ, în 20/2 1883.

Comitetulŭ parochialŭ.

În conțelegere cu Dlŭ protopresbiterŭ tractualŭ.

Din cauza că în urma concursului publicatŭ în „Biserica și Școla“ Nr. 39 din anulŭ 1882, la terminulŭ de 17/29. Octomvre 1882 nu s'au însinuatŭ recurenți, pe lângă condițiunile și beneficiile înșirate în concursulŭ sus amintitŭ — se publică concursŭ nou pentru ocuparea postului de învățatorŭ la școla confesională gr. or. din *Brebulŭ*, diecesa și protopopiatulŭ Caransebeșŭ cu terminulŭ pe 25. Martie 1883. st. v. Brebulŭ, în 26. Februarie 1883.

Comitetulŭ parochialŭ.

Se escrie concursŭ pentru parochia de a III-a clasă din *Voivodi* cu filia *Cuzapŭ*, în protopresbiteratulŭ Luncei, cottulŭ Bihorŭ, sistemisată cu dotațiune de 401 fl. 32 1/2 cr. v. a. la aprobarea Venerabilului Consistoriŭ eparchialŭ oradanŭ dto 28 decembre 1882 Nr. 1111. B. cu terminulŭ de alegere pe 21. Martiu 2. Aprile 1883.

Aspiranții la acestă parochie sunt avisați recursele lorŭ ajustate conform stat. org. și Regulamântului pentru parochii, a le tramite adresate comitetului parochialŭ din Voivodi M. O. Domnŭ parochŭ comissariŭ Consistorialŭ Ioanŭ Lazêu, per Margitta p. u. Széplak în Szoldobágy, până în 18. Martiu a. c. căci cele mai târđiu întrate nu se vorŭ considera, — iară până la alegere în vr'o Duminică orŭ serbătore a-se presenta în sânta biserică din parochia matre spre a-și arêta desteritatea în cântări și tipicŭ.

Voivodi la 3. Februarŭ 1883.

Comitetulŭ parochialŭ.

Conțelesŭ cu mine: **Ioanŭ Lazêu, m. p.** parochŭ gr. or. rom. comissariŭ consistorialŭ.

Se escrie concursŭ pentru parochia de a III-a clasă din *Varvizŭ*, cu filia *Baromlaca*, în protopresbiteratulŭ Luncei, cottulŭ Bihorŭ, sistemisată cu dotațiune de 438 fl. 90 cr. v. a. la aprobarea Venerabilului Consistoriŭ eparchialŭ Oradanŭ dto 28. Decembre 1882. Nr. 1110. B. cu terminulŭ de alegere pe 20. Martiu, (1. Aprile) 1883.

Aspiranții la acestă parochie sunt avisați recursele lorŭ ajustate conform Statutului Organicŭ și Regulamântului pentru parochii, adresate Comitetului parochialŭ din Varvizŭ a le tramite M. On. Domnŭ parochŭ comisariŭ Consistorialŭ Ioanŭ Lazeu, per Margitta, u. p. Széplak, în Szoldobágy până în 18. Martiu a. c., căci cele mai târđiu întrate nu se vorŭ considera, — iară până la alegere în vr'o Duminică orŭ serbătore a-se presenta în sânta biserică din parochia matre, spre a-și arêta desteritatea în cântări și tipicŭ.

Varvizŭ la 2. Februarŭ 1883.

Comitetulŭ parochialŭ.

Conțelesŭ cu mine: **Ioanŭ Lazêu, m. p.** parochŭ gr. or. rom. comissariŭ Consistorialŭ.

Suplimentul la „BISERICA și ȘCOLA.” Nr. 9.
Anul VII. — 1883.

Statistica unei parohii (enorii) pe anul 1882.

Iată un titlu fără pretențiune! Statistica unei parohii pe un an, ce interesu poate avea pentru publicul cel mare, vor gândi mulți din cetitorii acestor șire. Cu toate acestea, cine cunoște rolul și importanța statistice în dezvoltarea morală și economică a popoarelor, va ști apăsător negresit chiar și statistica unei parohii, și noi nu putem din destul să laudăm zelul părintelui *Ioan Munteanu*, din Barateazu, pentru aranjarea nimerită a materiei ce tractează, și claritatea cu care înfașează situațiunea culturală, morală și materială a parohiei sale. O! dacă toți preoții noștri ar fi așa conșcii de misiunea lor, și de însemnătatea statistice chiar în viața noastră bisericească, diecesa ar pute atunci cu fie-care an să publice câte un volum de istoria culturai poporului nostru!

Dorind ca exemplul părintelui Munteanu, să fie imitat de toți preoții noștri, publicăm aci per extensum operatul său cuprins în raportul cetit în sinodul parochial din Barateazu la 1. Ian. 1883 :

Onorat Sinod parochial! Abia pot afla cuvintele de lipsă, ca să-mi arăt bucuria ce o simțesc în sufletul meu astăzi, când ved în giurul meu pre capii de familii ortodoxe a Barateazului adunați, făcându toți împreună corporațiunea cea mai mare parochială locală, ce se chiamă sinod parochial, a căruia chemare dela S. Maica Biserica este: să înainteze scopurile ei religioase, culturale și publico-economice.

Bucuria mea însă, se slăbește, îndată ce fac asemenare între vremile trecute și între cele de astăzi.

Ași fi mai rece decât piatra și mai fără milă decât morțea, dacă nu m'ași întrista când gândesc că după cum mi se arătă din scrisorile și documentele parohiei noastre, înainte de astăzi numai cu 50 ani creștinii resăriteni adevărați noștri au fost în număr de preste 800 suflete, și acum nu atingem nici pre jumătate cifrele pomenite.

Apoi fruntea mi se încrețește, inima mi se rumpe când aud din gura bătrânilor, că această comună odată curată ortodoxă avea 44 sesiuni de pământ, astăzi însă abia 18 sesiuni.

De asemenea stătea lucrul și cu grădinele pentru case și cu locuințele. Bătrâni, părinții noștri, aveau toți grădine și case proprii; numele de chiriș nu era cunoscut aici; astăzi din cele 82 familii resăritene numai 66 au casele lor iar 16 sunt silite a locui ca închiriați, și ce este dureros, în casele părinților lor.

Iubiți Frați! Ve rog, încordați-ve mințile și vă deschideți inimile să vi spun cu glas mare și doios cuvintele Dăesci ce le-am cules din gura Peasântitului nostru Domn Episcop Ioan Mețanul, carile așa sună: „Nu este destul numai a constata reul, ci a și-lă delatura” și mai departe: „Nu este chemarea noastră a grigi numai de capitalele și valorile morțe ale Biserice, ci grigea noastră de frunte trebuie să o întorcem întru mântuirea din primejdi a creștinilor din familiile noastre, cari sunt temelul comunei noastre bisericesc.”

Deci cercând, ce este cauza scăderii și a serăcirii noastre, acesta o regăsim în comportarea noastră.

Creștinii cei de astăzi în asemenare cu părinții sau bătrâni noștri nu păzesc poruncele lui Dăeu, nu cercetază s. biserică, nu se dau după învățatură nu știu competență. Să suspinăm cătră Tatăl nostru carele este în ceruri ca se ni lumineze mințile, să ni îndrepte pașii ca să ne comportăm cum se cuvine față de s. biserică și școlă.

În acestea ar fi calea salutei reafată, în cursul căreia am pute barem conserva sau ține cea ce mai avem, până când cerul aflând făcutele păcate expiate sau spălate, se va milostivi a ne adauge în număr și averi. Raportul de un an este acesta:

A)

Din resortul său felul strins bisericesc oficiul parochial a avut 258 numeri de exhibite, toți rezolviți.

În decursul anului 1882 s'au ținut 5 ședințe de comitet cu 36 de cauze toate rezolvite. Îmi cade greu a spune acest adevăr; dar nu am ce face, lucrul se are așa. On. Sinodul va afla la rondul său pricina acestei neregularități și va căuta a o vindeca.

Eu numai atâta adaug aci: o comună care dă semne de viață ține cât de multe întruni preste an. Deci facă cei chemați ca în anul acesta 1883 să se țină atâtea ședințe de comitet, ca să se suplinese și cele neglese în anul trecut 1882.

Biserica noastră reprezentând și trebile culturale ale tinerimeii, nu va face prea mult dacă va ține într'un an cel puțin 24 ședințe de comitet, adevărați la totă prima și 15 și a lunei.

I. Viața din familie fiind temelul societății așa și a comunei noastre, cu părere de rău se arătă aci, că în anul trecut s'a turburat pacea convețuire între 4 părechii că-ătorite. Trei părechii după ce s'au făcut în deajuns de risul lunei s'au împăcat; 1 păreche însă nici acum. Învețe căsătorii din pățita acestora.

II. Cauze disciplinare, după formă nu a fost nici una; deși fapte vrednice de disciplinare ar fi fost destule; căci uricioasa datină de a lucra lucruri grele și încă de acelea în ss. duminică și ss. serbători, cari pot aștepta pre mâne și ar fi dat destul material disciplinar; mai încolo slaba cercetare a s. biserice; apoi sudalmele ce se aud din gurele unor oameni ce nici nu mai sémână a creștin, iar ar fi fost prea la loc, dacă se trăgeau în disciplinariu.

Cumcă nesebarea ss. duminică și serbători este păgubitoare se vede și de acolo căci precum se citește în foile publice și Regimul Patriei sau stăpânirea lumescă a Țerei vrea să introducă prin lege nouă serbarea zilelor Domnului. Apoi după cum am cetit în raportul unui tribunal, în anul trecut 9 oameni au căd în întunecimea și rușinea temniței pentru injurarea celor sante. Luați învățatură de aici!

III. Nrul sufletelor este precum și în Pastorală arhierescă s'a înșiratu: 173 parte bărb. 172 parte fem. sumă 345.

Părechii cununate se află în parohie, de tot 66. IV. Camuna noastră bisericescă este până astăzi parohie de sine, și cu toate că este mică la număr, totu va rămâne ca atare, până când credincioșii de aici vor plăti în regulă birul anual preoțesc și contribuțiunea culturală, adevărați până când vor prevedea pre preot și învățator așa ca să potă acestia subsiste. On. sinodul să nisească a susține Barateazul ca parohie de sine, căci sôrtea filielelor este lipsită de multe mângăeri sufletesc și este grea.

V. Când repeșesc, că numărul familiilor cari constituiesc comuna noastră bisericească este 82, dar numai cu 66 case, se înțelege că 16 familii sunt lipsite de scut, și prin ușele altora; deci ca să începem a ajuta deocamdată pre două trei familii de acestea, cari se deosebesc prin evlaviază cătră s. biserică, prin trimiterea fiilor lor la școlă, prin muncă și cruțare sau cumpăt bun, va se dăca prin traiu ca bună socotelă, ca la două familii să se vindă pre creditu pentru locuri de case intravilanul parochialu din marginea comunei; iar pentru o familie să se redice o casă comună bisericească la cimiteriul nou. Cu o cale am avé și mormentariu.

VI. Nici unu postu din magistratura parochiei nu a devenitu în vacanță în anul trecut. Acesta este ceva plăcutu. Strămutările dese, arareori sunt și bune.

VII. În 21. Maiu an. tr. s'a plinitu $\frac{1}{2}$ de veacu adecă 50 de ani decând s'a sântitu biserică noastră. De atunci după cum ne spunu bătrânii nu s'a mai reparat și vărut pre din afară. Reu stă o colibă a unui jeleru negrită. Dar o casă publică? Casa lui Ddeu cu cât mai vartosu? Nu am pășitu la mijlocu de doi ani ce me aflu aici cu propunerea de a repara s. biserică, căci parochia avea detori grele de depurat, între cari restanța auctelor la Carlovițu era mai apăsătoare.

Acum parochia noastră Baratează, charu Dlu, nu este detore nimeni cu nici unu cruceru.

Acesta ca o raritate de bucurie o înșiră aci! A fi plătitu toate detoriile încă înseamnă progresu. Deci acum pôte fi vorba și de repararea casei lui Ddeu. Anu bunu am avutu dela Ddeu. Din darul ce am căpătat, să mulțămim lui Ddeu reparând s. casa lui. — Ve aduceți aminte cum a suferitu sêracul Tirolu în anul trecut prin mânia ceriului!

lcone în sânta biserică, așa dîsele praznicare, încă ne lipsesc multe.

Aci este prea la locu să se convingă și acelu credinciosu frate alu nostru, de altmintea fruntașu de aici, carele când ne veni sentenția județului reg. din Neoplanta pentru detoria de Carlovițu dîcea: vină și ee biserică, parochia este seracă nu pôte plăti. *Nu este bine a fi pusilanim!*

VIII În anul trecut s'au născutu 6 copii de sexu bărbatescu și 10 de celu femeescu, de totu 16. Puțină crescere numerică de unu an.

IX. Nrulu morților a fostu 15 bărb. 17 fem. de totu 32. Destulă perdere! La conlocuitorii nostri de ritulu apusenă a fostu mortalitatea și mai mare, difteritea a răpit mulți prunci dela densi; însă la ei sunt născeri mai numeroșe. — Între morții nostri notabilități au fost judicésa com. Samfira Miuțu Basianeanțu, evlaviosulu creștinu Achimu Pepa, toți trei omeni în puterea vârstei, abia trecuți preste anul alu 40-le. În fine s'a mutat la cele vecinice bătrâna creștină, dar evlavioșă credincioșă, fosta prescurăresă Iconia Luca.

On. Sinodă! Am făcut tristulu calculu, că murindă ai nostri totu așa în 23 $\frac{1}{3}$ ani încetă de totu a mai existe această parochie!!!

X. Numai cinci părechii, s'au cununat pre lege în anul trecut, între acestia două forte de frunte. — Patru părechii s'au concubinat. Oficiulu parochialu a folositu toate mijlocele la rondulu seș pentru împedcarea acestor înșiră ale rușinei publice; dar până acum fără succesu. Pre aceste 4 părechii concubinate însă le așteptă mare rușine de nu se

vor cununa, — căci biserică le face tôte putincioșele înlesniri. Câtu este de urită viața de concubinată se pôte vedé și de acolo, că omeni de omenie numescu atari înșiră căsătorii păgănesci și selbatice, și nu numai stăpânirile bisericesci, ci și de cele lumesci, anume comitate întregi se punu la lucru, spre a delătura această stare de lucruri rușinoșe în țeră. — Creștini nostri se potu după despărțire pre lege iar a se cununa pre lege.

XI. Nota de moralitate a unei comune bisericesci alese este și mărturisirea păcatelor apoi cuminecarea. În acestu punctu — lângă vremile stricate în care trăim — nici nu ne putem chiar vaeta, dar nici lauda; — 31 bărb. 35 fem. = 66 mărturisiți și cuminecați am avutu în anul trecut, adecă pre una din cele 82 de familii, nu se vine nici unu credinciosu mărturisit și cuminecatu.

În asemănare cu anul trecut la mișcămentu poporațiunei nostre de aici, resultă:

- Nrulu născuților cu o scădere de 16 suflete.
- Nrulu morților cu o crescere de 16 suflete.
- Nrulu cununăților cu o scădere de 2 părechii.

No t.ă. Cumcă asemănându totalulu sufletelor dela capetulu anulu 1881 cu cela alu anulu 1882 nu se arētă decrescere și mai mare, acesta se atribue venirei unor gr. or. în decursulu anulu 1882 în această parochie, precum și reafierea cătorva gr. or. nesciuți încă la sfârșitul anulu 1881.

XII. Două părechii de concubinate de mulți ani au pedeci grele întru contragerea căsătoriei pre lege. Cele clandestine sau ascunse remănu în dreptă judecată a lui Ddeu.

XIII. Nrulu personalulu magistraturei parochiale este totu celu pomenitu în reportulu anualu făcutu în acestu sinodă în prima Iannariu 1882.

XIV. Începutulu făcutu de cei 15 parochiani în anul 1881 a aduce birulu preoțescu acasă la preoți, precum și sfaturile date în această trebă dela oficiulu parochialu, au fostu într'unu ceasu bun. — Fie dîsu spre lauda credincioșilor nostri orthodoxi de aici, în anul 1882, preoții nu au mai âmblat după nici o bombă de biru, ci și-l'au încassat acasă. Restanță mai este la 17 familii. — Ar fi de doritu numai ca încassarea să se concređă Epitropiei parochiale. În încassarea birulu preoțescu parochia gr. or. Baratează pôte servi de modelu altor comune bisericesci, unde beții preoți mai âmbă și astăzi ca nisce cerșitori și orbeți dela casă la casă după biru, spre rușinea Maicei nostre Biserici ortodoxe. Dlu jude com. actualu Dimitrie Basianeanțu încă a datu mână de ajutoru, pentru ce i se face amintire onorabilă în acestu sinodă parochialu.

XV. În 30. Maiu an. tr. Dlu Protteru tractualu a scontrat cassa strinsu bisericescă aflându-o în ordine. Cassa cultuală nu s'a scontrat.

XVI. Preasânția Sa Domnulu Episcopu diecesană în 30. Maiu an. tr. a celebrat s. Liturgie și a datu Ddeesci învățatură în vecina parochie Monosturu. De aci a fost trei indiviți, anume: preotulu tineru, epitropulu parochialu primariu și elevulu celu mai distinsu. S'ar fi căduțu se acurgă de aici mai mulți credincioși să vedă și audă pre *Preabunulu Archiepiscopulu*.

Prea de doritu ar fi ca să aducă Ddeu pre Prea dulcele nostru Archiereu și în mijloculu nostru, ca să sântescă această comună bisericescă și să-o învețe cu limba Sa de aur. Acesta credu eu că numai a-

tunci se va întîmpla, când Același Preasântitū va auzi, că noi ne purtăm ca fiii cei buni, cari sunt vrednici de iubirea Părintelui.

Nu trecū dela trebile strinsū bisericescī la cele școlare, fără a nu pomeni vorbele ce se pōrtă prin gurī, că gr. or. nostri și pentru acea nu se înmulțescū, că-ī arū fi mame saū mai dreptū dīsū, tirane, cari arū bé buruene spre a aborta rodulu pân-tecelui.

Să dee Ddēū, ca scirile colportate să nu fie adevērate, dar de vorū fi, încredințezū pre On. sinodū, că Ddēū celū pread dreptū nu va răbda lungū timpū acestā bărbărie, ci va descoperi fapta bestială a acestorū mame, cari vorū avē apoi, se tēreie temnițele cele grele, murindū chiar departe, departe, nejelite de soții, fiii, fiiele, părinții, neamurile, cunoscuții și comuna lorū.

B)

Din resortulū saū feliulū școlasticū se arētā:

I. Prunci obligați la școla avemū de toți 61.

II. În etate de 6—12 ani 40.

III. În etate de 12—15 ani 21.

IV. După sexū 32 bărbăți, 29 fete.

V. Aū umblatū la școlā 36 și anume 15 cuotidiani și 11 repețitori. Subtragēndū pre umblători din neumblători, resultā cumcā 25 nu aū umblatū la școlā. În comparațiune cu anulū 1881. frecuențațiunea școlară s'a îmbunătățitū. Fie ca de astăzi într'unū anū să se pōtă reporta și mai îmbucurătoriū în punctulū acesta.

VI. După sexū aū umblatū 20 băieți, 16 fete.

VII. Ca să putemū straforma localulū de școlā, ce nu mai corespunde scopulū seū, comitetulū prin oficiulū parochialū a recercatū pre cassariatulū comunei civile ca se administre comunei nōstre bisericescī cele 200 fl. aplacidați de înaltulū comitatū, încă în anulū 1881 spre scopuri culturale ale comunei nōstre bisericescī, de unde însă nici banī, nici măcar răspunsū, nu am capētātū.

Ca se putemū înălța unū edificiu de școlā vrednicū de numele sacru ce-lū pōrtă, și ca totuși să nu se îngreuneze contribuțiūi nostri gr. or., urmāndū exemplulū altorū comune mici din Patrie, comitetulū a subșternutū preaumilitū o suplică la Maiestatea Sa Regele apostolicū F r a n c i s c ū I o s i f ū I. după ȳrecare ajutoriū preānaltū pentru edificarea școlēi.

În anulū trecutū nu s'a făcutū atare suplică pentru ajutoriū la diecesă, dar' acum se va face.

VIII. În anulū trecutū s'a țenutū examine publice de dōuē ori în preșența comitetulū și a altorū fruntași parochiali ca părinți cu succesū bunū. Școlarii mai mărișori traducū binișorū din limba magiară.

IX. Plata învățătorēscă s'a răspunsū tōtă pre 1882. S'a procuratū mapa cottulū nostru Temisiu. Vēduva învățāt. Maria Munteanū Crațiunescū a dăruitū o machinā de computū. S'aū mai procuratū o pāreche de scaune, o carte pentru studiulū s. Religiunī de prof. S. Popescu în Sibiu, și unū Atlasū de istoria naturală cu 250 figure colorate. S'aū făcutū și unele reparațiuni mai mici. — Însă aci trebuesce lucru radicalū în tōtă privința! O fētă repețitorē absolută s'a înscrisū în preparandiā. Precānd, precum am pomenitū mai înainte, școlā comunei civile locale, prin diferite, a perdutū unū numerū mare de școlari; așa școlā comunei nōstre bisericescī, deși

într'unū modū mai ușorū, dar totuși a perdutū dōuē eleve de prima clasă, și ce este mai dureros unū elevū de a III clasă cu numele Teodor Luca. Nu voiū lāsa neatinsū aci, că la unū credinciosū, în timpū scurtū i-aū murit tōte trei fiiele ce avea. Și multū m'am supēratū când am înțelesū, că respectivulū nu a separatū, după prescripțiile mediculū, cele dōuē sântōtose de cea morbosă, și așa aū cădātū jertfa morții tōte trei fiiele, cātū acum a remasū fără nici una din trei.

X. De doritū este ca cătră cei doi tineri ce avemū trimiși la industrie on. sinodū să mai îndemne și pre alții ca se înbracișeze acestū ramū alū economiei. Mai alesū, amēsuratū teritoriulū comunei nōstre celū ce așa dīcēnd geme de feliurite plānte apatice, cele ce se prepādescū aci a nimica, este bine a trimite tineri, ca se învețe împletitulū raționalū alū acestui materialū celū ce prelucratū ar aduce mi.

XI. Frecuențațiunea cursulū repețitorū s'a reactivatū. On. sinodū se spriginēscă cu totū concursulū seū moralū acestā instituțiune, căci fără repețițiune devine cursulū de tōte dīlele neproductivū, deōrāce tinerimea uită ușorū ce a învățatū în anii frageți ai vērstei sale.

XII. Temeiulū școlēi de pomi s'a pusū în anulū trecutū în comuna nōstră bisericescă, care însă trebuie continuatū cu cultivarea seriōsă.

XIII. Sala de învățamētū s'ar implē de frumsetă dacā ar fi ajustatā cu portretulū Regelū, Metropolitulū și alū Episcopulū; apoi cu alū Marelū Andrei Metropolitulū, alū Mecenatului Emanuelū Gojdū etc. etc. cari portrete pre rondū tōte trebuescū procurate.

C)

Din resortulū publico-economicū se reportēzā:

I. Se vorū ceti inventariile speciale a) bisericescū, b) școlară, c) de cancelarie saū archivalū; apoi celū generalū sumariū alū acestora reprezentānd o avere publică a parochiei de 10.329 fl. 22 cr. fără nici o passivă.

II. Se va ceti rațiociniulū strinsū bisericescū din carele se va vedē, că în butulū plătirei tuturorū detoriilorū, iar mai alesū a anctelorū restante la Carlovițū de 15 ani, s. bisericea mai are unū totalū bănescū de 410 fl. 95 cr. v. a.

III. Se va ceti rațiociniulū cultualū bănescū cu percepțiune de 457 fl. 25 cr. eroğațiune de 450 fl. 58 cr.

IV. Se va ceti rațiociniulū cultualū de naturalii cu percepțiune 976 $\frac{1}{2}$ litre, eroğațiune 400 litre.

Aci se va presenta onoratulū sinodū unū priosō de naturalii, carele de după fericita idea descoperitā mie de presidentulū de comitetū va avē să se pună cu învoirea on. sinodū, ca temeiū la unū fondū parochialū spre scopuri culturale.

V. Mulțumitā mēnei de ajutoriū date de Dlū jude comunalū deja pomenitū, dorința ce am rostitū astăzi unū anū trecut s'a plinit: grādina santei biserici și cemeteriulū nou giurū împregiurū s'a plāntatū cu arbori. Ma curtea s. biserici s'a plāntatū cu arbori nobili. Acum e rondulū ca să se facă asemenea pre lângă școlā, și în grādina acesteia.

VI. Comuna nōstră bisericescă, ca atare, și funcționării ei nu detorēzā, — afarā de preotulū veteranū în fondulū preoțescū, — în contribuțiunea și ecuivalențulū regescū, în sidoxea eppalā, în birū ppresviteralū cu nimicū. Cea ce cu plăcere se constatā și aci.

VII. On. sinodū va binevoi a decide: ce este de făcut cu detorii particulari ce nu solvescū în re-

gulă interesele după capitalele bisericesci împrumutate, și cei ce nici până astăzi nu au solvit pentru clopotele sunate după morții lor.

VIII. Se aduce on. sinodul la cunoștință, cumcă socoțile culturale din anii 1879 și 1880, făcute și trimise de aici în an. 1881, au perit; dela oficiul protopresbiterial nu au mai retornat aici, acoloși încă nu se află. Se dă cu socotela, că pre calea postală s'au pierdut. — Iară socoțile: atât cea strinsă bisericescă cât și cele culturale de bani și naturali pre an. 1881, au resosit a aprobate de locurile mai înalte ale Bisericeii.

IX. A avut s. biserică în anul trecut și un proces redicat asupra ei pentru o datorie fictivă, din care însă a reeșit învingătoare. — Oficiul, comitetul și epitropia parohiei, nu au cruțat zel și osteneță întru apărarea casei lui Ddșu de nedreptul agresor.

X. Pe baza dărilor culturale din anul 1879, s'a licidat, și s'a găsit cumcă fostul cassariu cultural al aceluși an, fericitul George Bireu este datori cassei culturale o sumă de bani 32 fl. 17 cr. și naturali 120 litre. Densul a murit. Causa s'a înaintat la sedria orfanală.

XI. Lista membrilor sinodali pre anul 1883 vi se va citi.

Apropiindu-mă de închiare arăt cu durere că fratele nostru Nicolau Pepa, cel ce de mulți ani se afla pre un poverniș de unde nu mai putea retorna, în decursul anului trecut a pierdut casa, plațul și via; așiderea Iosif Pepa a vîndut casa și plațul, iar Teodor Popoviciu via. De Simeon Pepa nici nu mai pomenesc, căci deși a pierdut $\frac{1}{3}$ sesiune, totuși cumpărându-o credincioșii noștri, frații Ioan și Constantin Luca, nu o numără între pierderi. Gratulăm bravilor noștri bărbați pomeniți cari și-au mărit agonisita nelăsând se devină averea gr. or. în mâni străine. Apoi din vina unui confrate al nostru am pierdut $\frac{1}{4}$ sess. ce notariul Iancoviciu la mutarea sa ca gr. or. doria se devină în mâni gr. orientale.

Va se dică, în anul trecut pierderea materială iar a întrecut câștigul!

Ma ce este pământul! Pământurile publice ale parohiei numai cum scifi, așa dicându nisce peteute, împreună cu cimiteriile, au adus în anul trecut aproape 100 fl. în cassa parohiei.

Actualul sinod parochial se va face binecuvântat de fi și nepoți, dacă va îmbracă banii parochiali în pământuri.

Notarul comunal acuși se va alege; aici orthodoxii noștri să se grupeze pre lângă cel mai bun candidat, căci comuna noastră bisericescă așteptă mare mână de ajutoriu dela un notariu cu simț creștinesc, cu iubire și interesare de Maica noastră Biserică cu scopurile ei religioase, culturale și fundamentale.

Inchei poftind pre on. sinod să începă de astăzi înainte de intrarea în anul nou 1883 o viață nouă religioasă, culturală și economică, dorind dela Ddșu ca la viitorul an nou în acest sinod parochial să se potă gratula comunei noastre bisericesci gr. or. Barateazu de un mers mai bun în totă privința, și cu acesta ședința ordinară a sinodului nostru parochial o declară de deschisă.

Ioan Munteanu,
preot și învăț. par.

Învitare de prenumerațiune.

Când am publicat prima învitate de prenumerațiune la „Școala Practică“ — în 1/13 Mărțișor 1882 — am terminat dicend: „Ori-care se fie numărul prenumeraților, fôea va apăre ce-lu puțin un an întreg; imi place însă a crede, că ea se va susține și mai departe, fiind că atinge o lipsă din cele mai simțite la noi, — altmintea ddu! am trebui să desperăm de învățării noștri“

Credința acesta nu m'a amăgit: „Școala Practică“, fără să fi fost impusă sau chiar și numai recomandat de către vre-o autoritate mai înaltă, neavend prin urmare alt sprijin de cât singur numai în brava noastră învățătorime și în onorabilul Senat școlar din districtul Năsăudului (carele a comandat câte un exemplar pentru biblioteca fie cărei școle elementare de sub conducerea sa) „Școala Practică“, dicu, a reușit cu tôte acestea a întruni în giurul se un modestu, dar suficiențu număr de prenumerați din tôte regiunile patriei, spre a pută se subsiste primul an fără jertfe bănesci din partem. Profitu materialu nu am căutat nici odată.

Încorajat prin faptul acesta, m'am hotărît a urma mai departe cu edarea „Școlei Practice“, în firma speranță negreșit, că fôea va fi sprijinită și de aici încolo, și cu credința, că în chipul acesta aduc cele mai bune servicii causei noastre școlare.

Deschid dec prenumerațiune la tomul II din „Școala Practică.“ Programa rămâne aceeași. Lăsând altor fo tractatele teoretice, „Școala Practică“ va cultiva cu predilecțiune partea metodică a instrucțiunei. Lecțiunile și materiile practice vor ocupa un loc mai estinsu chiar și decât în tomul I, din causă, că tipărirea „Planului de lecțiuni“ se gată în numărul viitor. Cumcă problema, ce mi-am impus, este din cele mai grele, dovadă ne pôte fi faptul, de altmintea destul de straniu, că dintre învățării dela 3000 de școle românesce din Austro-Ungaria, unul singuru d. Mândreanu, a publicat în anul trecut lecțiuni practice. Ar fi de dorit o împărțășire mai activă din partea învățătorilor noștri; nu dicu acesta pentru „Școala Practică“, ci pentru onorea și reputațiunea corpului nostru didactic. Învățătorimea, care nu se manifestă, nu trage nimic în compena opiniunei publice. Să sperăm, că cu timpul vom pută înregistra și în privința acesta o pornire spre bine. Să privim, ce facu învățării națiunilor conlocuitoare!

Până când se va înființa aici în Năsăud tipografia proiectată, „Școala Practică“ va apăre odată pe lună, în numere de câte două cole, ca și până aici. Nime n'ar dori mai mult decât mine, ca fôia se potă apăre la o fixă din lună; dar până se va tipări în depărtare, acesta este aproape imposibil. Ceea ce garantez însă, este că, ținându-mi Ddșu sănătatea și viața, numerele apromise vor apăre de sigur în decursul anului.

Prețul rămâne asemenea cel vechiu, și adica 3 fl. pe anul întreg. Deși un număr considerabil de prenumerați mai sunt încă în restanță cu ratele ultime ale abonamentului, totuși sperând, că ei se vor achita fără întârziare, acord și pentru anul viitor favorul, ca învățării lipsiți se-și potă respunde costul în 3 rate de câte 1 fl., dar totdeuna pe 4 luni înainte. Prenumerațiunea însă are valoare pe anul întreg.

Banii sunt a se adresa la „Redacțiunea „Școlei Practice“ în Năsăud“ [Naszód, Transilvania.]
„Școala Practică.“ Vasile Petri.